Oświadczenie złożone
przez senatora Stanisława Pawlaka
na 68. posiedzeniu Senatu
w dniu 6 listopada 2026 r.

Oświadczenie skierowane do ministra rolnictwa i rozwoju wsi Stefana Krajewskiego

Szanowny Panie Ministrze!

Pragnę zwrócić uwagę na problem, który ma fundamentalne znaczenie dla bezpieczeństwa żywnościowego Polski, przyszłości polskiej wsi oraz stabilności ekonomicznej tysięcy gospodarstw rodzinnych. Problemem tym jest pogarszająca się opłacalność produkcji rolnej. Rolnictwo jest jednym z filarów polskiej gospodarki. To dzięki ciężkiej pracy rolników na naszych stołach znajduje się żywność, a polskie produkty trafiają na rynki krajowe i zagraniczne. Dlatego nie możemy pozostawać obojętni wobec sytuacji, w której rolnik ponosi coraz większe ryzyko ekonomiczne, a cena uzyskana za jego produkty nie zawsze pozwala pokryć poniesione koszty.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego za wrzesień 2026 r. pokazują skalę tego problemu. Ceny skupu podstawowych produktów rolnych były wprawdzie o 0,3% wyższe niż w sierpniu, ale jednocześnie o 12,6% niższe niż rok wcześniej. Szczególnie niepokojące są spadki cen żywca wieprzowego, drobiu, mleka i żywca wołowego. W przypadku żywca wieprzowego cena skupu była o 18,3% niższa niż we wrześniu ub.r., a w przypadku mleka spadek wyniósł 16,3%. W produkcji roślinnej bardzo niepokojąca sytuacja występuje w przypadku plantatorów buraków cukrowych. Obniżenie cen skupu buraków grozi gwałtownym spadkiem powierzchni upraw i pogorszeniem warunków materialnych rolników. Za tymi liczbami stoją konkretne gospodarstwa, rodziny i ludzie, którzy codziennie pracują na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego naszego kraju. Długotrwały brak opłacalności oznacza ograniczenie inwestycji, wzrost zadłużenia, a niekiedy także konieczność rezygnacji z prowadzenia gospodarstwa.

Nie możemy dopuścić do sytuacji, w której polski rolnik będzie ponosił coraz większe koszty i ryzyko, nie mając pewności, czy sprzedaż własnych produktów pozwoli mu utrzymać gospodarstwo. Dlatego konieczne jest podjęcie konkretnych działań. Należy wzmocnić monitorowanie relacji między cenami płaconymi producentom rolnym a cenami, które ostatecznie płacą konsumenci. Niepokój społeczny budzi sytuacja, w której rolnik otrzymuje niską cenę za swoje produkty, podczas gdy konsumenci nadal płacą wysokie ceny za żywność. Państwo powinno rzetelnie analizować przyczyny tych rozbieżności i reagować tam, gdzie dochodzi do naruszenia zasad uczciwej konkurencji.

Potrzebne są instrumenty wsparcia dla gospodarstw dotkniętych gwałtownymi spadkami cen oraz rozwiązania ograniczające skutki nadzwyczajnych wzrostów kosztów produkcji. Pomoc powinna być odpowiednio ukierunkowana, przejrzysta i dostępna na jasnych zasadach. Należy wzmocnić rozwój krajowego przetwórstwa rolno-spożywczego, spółdzielczości oraz lokalnych kanałów sprzedaży. Im większa możliwość wspólnego działania i przetwarzania produktów przez samych producentów, tym większa szansa na uzyskanie przez nich sprawiedliwego udziału w wartości wytworzonej żywności. Konieczne jest również wspieranie krajowego przetwórstwa, spółdzielczości rolniczej i krótkich łańcuchów dostaw, aby większa część wartości wytwarzanej żywności trafiała do jej producentów.

Zwracam się do Pana Ministra o przedstawienie oceny aktualnej sytuacji ekonomicznej gospodarstw rodzinnych oraz wskazanie działań, które rząd podejmuje i zamierza podjąć w celu poprawy opłacalności produkcji rolnej.

Proszę w szczególności o odpowiedzi na następujące pytania.

1. Jakie konkretne działania zostaną podjęte, aby przeciwdziałać długotrwałemu spadkowi cen skupu podstawowych produktów rolnych i poprawić dochodowość gospodarstw?

2. Czy planowane jest wzmocnienie mechanizmów ochrony rolników przed nieuczciwymi praktykami w łańcuchu dostaw oraz zwiększenie przejrzystości ustalania cen?

3. Jakie instrumenty wsparcia będą dostępne dla gospodarstw, które z powodu gwałtownego pogorszenia warunków rynkowych mają trudności z pokrywaniem kosztów produkcji?

4. W jaki sposób rząd zamierza wspierać krajowe przetwórstwo, spółdzielczość rolniczą i bezpośrednią sprzedaż produktów, aby większa część wartości żywności pozostawała u jej producentów?

Oczekuję, że działania państwa nie ograniczą się do doraźnego reagowania na kolejne kryzysy, lecz będą częścią długotrwałej polityki rolnej, która zapewni polskim rolnikom stabilne warunki gospodarowania. Musimy pamiętać, że rolnictwo nie jest wyłącznie jedną z gałęzi gospodarki. To także bezpieczeństwo

żywnościowe, miejsca pracy, tradycja polskiej wsi i odpowiedzialność za przyszłe pokolenia. Polski rolnik nie oczekuje przywilejów. Oczekuje uczciwych warunków pracy, przewidywalnych zasad i możliwości utrzymania gospodarstwa z efektów własnego wysiłku. Dlatego opłacalność produkcji rolnej powinna być jednym z najważniejszych priorytetów polityki państwa.

Stanisław Pawlak